Mezioborová platforma řešila význam názoru dítěte v opatrovnických věcech

25.2.2026 - (lw) | Univerzita Palackého v Olomouci

Význam názoru dítěte při rozhodování v takzvaných opatrovnických věcech a jeho dopady, takové téma zvolili organizátorky z katedry soukromého práva a civilního procesu pro speciální kulatý stůl. Hlavním cílem bylo otevřít mezioborovou diskusi o praktické realizaci práva dítěte být slyšeno v souladu s článkem 12 Úmluvy o právech dítěte. Akce se uskutečnila díky interní finanční podpoře grantu Hannah Arendtové.

„Tato platforma sloužila jako setkání pozvaných zástupců akademické sféry, justice, advokátů, psychologů a jiných praktiků. Velmi přínosná byla také aktivní účast studentů jak doktorského, tak magisterského studia, kteří se buď v rámci výuky nebo při přípravě diplomové či doktorské práce zajímají o rodinné právo," řekla Lenka Westphalová, která zorganizovala kulatý stůl spolu s Renátou Šínovou, obě z katedry soukromého práva a civilního procesu.

Na akci vystoupilo osm pozvaných odborníků, přičemž výběr vystupujících byl záměrně zvolen multidisciplinárně tak, aby všechny aspekty participace dětí byly zmíněny, takže vystoupili právníci, psychologové, ale i sociální pracovníci. Jako první zahájila studentka doktorského programu z Univerzity v Grenoblu Blandine Cretallaz, která se ve výzkumu zabývá opatrovnickou justicí a rodičovskými konflikty. „Překvapivě pro české odborníky uvedla, že děti nejsou ve francouzském pojetí účastenství v řízení považovány za strany řízení a nejsou tedy ani zastoupeny. Velmi kriticky zhodnotila i praxi, jelikož ve Francii jsou děti zřídkakdy slyšet, i když mezinárodní i vnitrostátní právo jim tuto možnost přiznávají," shrnula Lenka Westphalová.

Jako další vystoupili zástupci Úřadu pro mezinárodněprávní ochranu dětí v Brně Zdeněk Kapitán a Alena Válková, kteří zdůraznili poznatky vědy, že správně provedená participace dítěte je zdrojem hodnoty nejen pro dítě, ale celý rodinný systém, který i tímto může být podpořen k autonomní pomoci. Zhodnotili, že přínosy i důležitost participace soudní praxe vnímá, podstatným limitem je však obava z chyb při komunikaci s dítětem a nedostatek správné praxe. Z pohledu psycholožky jsou participačními přešlapy v praxi zejména situace, kdy dítě nemá možnost svůj názor projevit či naopak je počtem rozhovorů u různých institucí v krátkém čase přetížené, že se zamlčuje část příběhu dítěti s cílem ho ochránit či že dítěti není sdělen výsledek rozhodování.

Další vystupující Soňa Soukupová hovořila o limitech a hodnocení slyšení dítěte v praxi okresního soudu, přičemž ho považuje za klíčový prvek ochrany práv dětí a důležitý předpoklad spravedlivého rozhodování v rodinněprávních věcech. Diskuse potvrzovala závěr, že participace dětí nemůže být v praxi redukována na formální zjištění jejich přání.

Alicja Lex přiblížila psychologické aspekty participace dětí blízkých věku zletilosti. Soustředila se na věk 15–18 let, kdy se někdy implicitně předpokládá, že teenager „už má rozum", zejména ten, který dokáže svá přání obratně vyargumentovat. Upozornila na to, že v důsledku nerovnoměrného zrání kontrolních funkcí mozku mohou být řečnické schopnosti v 15–18 letech vysoké, ale stabilní zvažování dlouhodobých důsledků a rozhodování v emočně či vztahově zatíženém kontextu se vyvíjí až do raných až středních dvaceti let a u části dospívajících, např. s ADHD, může být vývoj některých kontrolních funkcí opožděn ještě výrazněji. Zdůraznila také, že i u těchto starších dětí je opodstatněné posuzovat kompetence rodičů, kteří by neměli rezignovat na vhodné výchovné působení jako je ukládání povinností, stanovování a dodržování hranic chování.

Michaela Sigmundová odkryla pohled advokacie a upozornila na problémy jako je ovlivnitelnost dítěte daná buď objektivně věkem či subjektivně závislostí na rodiči a jeho možnou manipulací. Dále zmínila i vliv prostředí, kde se slyšení dítěte provádí jako může být soudní síň, kancelář soudce nebo speciální místnost. Dalším důležitým aspektem je podle ní velmi podstatné, jaký rodič dítě na participaci přivede. V případě několika sourozenců je vhodné provádět participaci u každého dítěte zvlášť z důvodu ovlivňování mezi sebou. Zopakovala také nebezpečí postavení přání dítěte do centra rozhodování soudu.

Setkání nepominulo kromě rodičovských konfliktů ani děti, kterým byla uložena ústavní výchova. K situaci těchto dětí se vyjádřil Štěpán Jílka z ministerstva školství, který zdůraznil význam nejen slyšení těchto dětí, ale zejména důležitost jejich informování, což můžeme považovat za minimum podílení se dětí na rozhodování o nich. Hovořil o tom, že situace v praxi je velmi různá a podpořil interdisciplinární spolupráci v této oblasti, jelikož sdílení zkušeností mezi jednotlivými profesemi a vytváření kanálů komunikace může postavení dětí zlepšit.

Martin Kornel připomněl výzkum participace dětí, kdy analýzou soudních rozhodnutí a soudních spisů bylo zjišťováno, jak často a v jakých řízeních k participaci dětí dochází. Výzkum dospěl k závěru, že u starších dětí nad 12 let věku spíše ke slyšení dochází, ale pouze v těch případech, kdy rodiče nepředložili dohodu a jde o řízení o svěření do péče.

Tereza Vránová se jako sociální pracovnice z poradny dotkla velmi nepopulárního tématu, a to, že situace konfliktu rodičů se nedá dlouhodobě vyřešit pouze zjištěním názoru dítěte, ale že je potřeba spolupráce rodičů a jejich vedení ke sdílenému rodičovství. Hovořila o možnosti zprostředkování hlasu dítěte v poradenství prostřednictvím peer účastníka.

„V rámci setkání byly velmi důkladně diskutovány výše nastíněné jednotlivé problémy zjišťování a realizace participačních práv dítěte. Setkání sloužilo jako první krok k dalším diskusím, jež musí nutně následovat, neboť dopady nesprávné participace na zdravý vývoj dětí jsou velmi závažné," zdůraznila Lenka Westphalová.

Kulatý stůl se konal 20. února na právnické fakultě.

https://www.pf.upol.cz/nc/zprava/clanek/mezioborova-platforma-resila-vyznam-nazoru-ditete-v-opatrovnickych-vecech